

УДК 373.3.011.3-051:004.77

**В. О. Гринько**

### **МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Сучасне суспільство висуває до особистості вчителя особливі вимоги, пов'язані з тими змінами, що відбуваються в соціальній сфері та сфері освіти. Професійна діяльність вчителя характеризується досить високим рівнем складності та напруженості. Вчителеві приходится здійснювати як заздалегідь заплановані та цілеспрямовано організовані навчальні й виховні заходи, так і часто приймати педагогічні рішення, що стихійно виникають, непередбачених ситуаціях взаємодії з учнями, їхніми батьками, колегами по роботі, адміністрацією.

Принципово нові педагогічні ідеї й положення вимагають переорієнтації методичної роботи на пошук та розробку інноваційних шляхів розвитку всіх ланок і складових систем освіти, формування в освітньому середовищі дійсно нового педагогічного мислення на всіх рівнях педагогічної діяльності.

Сучасна система освіти постійно оновлюється та зазнає змін. Важливим фактором, що визначає характер змін у системі освіти, є науково-технічний прогрес, який на певному етапі розвитку неможливий без інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема мережі інтернет.

Інтернет надає вчителям унікальну можливість проявити свій професіоналізм, організувати свою професійну діяльність у мережі, обмінюватися досвідом із зарубіжними колегами.

Питання використання інтернет-ресурсів у роботі вчителя викликає високу зацікавленість багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Наприклад, В. В. Осадчий досліджує передумови та створення освітніх інтернет-ресурсів, особливості інформаційних освітніх веб-ресурсів. Т. Г. Пуніна та Г. В. Стеценко вивчають види освітніх сайтів, В. С. Березовський та І. В. Стеценко пропонують вчителям впроваджувати у свою практику службу Window Live тощо.

Метою даної статті є аналіз можливостей використання інтернет-ресурсів у педагогічній практиці вчителів початкової ланки.

Інтернет (пишеться з великої літери, від англ. Internet, дослівно – „між мережа”) – Міжмережжя, система об'єднаних комп'ютерних мереж глобального загальнолюдського суспільства, яка в наш час покриває практично всю поверхню земної кулі.

В наш час інтернет відіграє важливе значення у створенні інформаційного простору глобального суспільства, слугує фізичною основою доступу до веб-сайтів і багатьох систем (протоколів) передачі даних. Часто згадується як всевітня або глобальна мережа. У побуті іноді говорять Нет, Інет, Тенета, Міжмережжя, Інтернетрі або Нетрі.

В англійській мові якщо слово „internet” написано з малої літери, воно означає просто об'єднання мереж (англ. *interconnected networks*) за допомогою маршрутизації пакетів даних. У такому разі не мається на увазі глобальний інформаційний простір. У вітчизняній технічній літературі також іноді роблять такий розподіл понять.

На даний момент інтернет став доступним не лише через комп'ютерні мережі, але й через супутники зв'язку, радіосигнали, кабельне телебачення, телефонні лінії, мережі стільникового зв'язку, спеціальні оптико-волоконні лінії й електропроводи. Всесвітня мережа стала невід'ємною часткою життя у розвинутих країнах, та країнах, котрі розвиваються.

Сучасний інтернет пропонує багато ресурсів, для використання в освітніх цілях: це уроки в режимі online, ресурси для вчителів, ресурси для учнів, проекти online.

Немає потреби переконувати в тому, що така інформаційна база має бути використана професійно і раціонально. Це вимагає усвідомлення самими вчителями значущості такого потенціалу й активне використання інтернет-ресурсів у педагогічній діяльності для досягнення кращих, вагоміших результатів у навчанні учнів.

Напрями використання вчителями ресурсів інтернету [4]:

- самоосвіта, самостійне підвищення своєї кваліфікації на основі інформації, що міститься в мережі, вивчення досвіду своїх колег;
- отримання нормативно-довідкових документів із серверів Міністерства освіти, обласних, міських і районних відділів освіти;
- отримання інформації про новітні педагогічні технології;
- використання на уроках і позакласних заходах методичних і дидактичних матеріалів, наявних в мережі;
- розробка власних матеріалів і публікація їх в мережі;
- тестування школярів на основі контрольних-оцінюваних матеріалів, що зберігаються в мережі;
- знайомство з новими книгами, підручниками, методичною літературою і придбання їх в інтернет-магазинах;
- участь у заочних конференціях і конкурсах;
- створення власного сайту вчителя;
- пошук однодумців і колег в інших регіонах, листування з колегами і друзями.

Освітній ресурс у мережі Інтернет – це можливість продемонструвати свої досягнення, розмістити актуальну інформацію для зацікавлених осіб (батьки, абітурієнти, школярі, вчителі, студенти, викладачі, колеги тощо), проінформувати суспільство про освітні послуги, опублікувати свої надбання, матеріали, результати досліджень, реалізувати обмін досвідом, консультації тощо.

Розглянемо основні освітні ресурси, які можуть стати в нагоді будь-якому вчителю початкових класів.

Сьогодні важко знайти вчителя, який був би не знайомий з електронною поштою. Електронна пошта – універсальний сервіс: безліч мереж у всьому світі, побудованих на зовсім різних принципах та протоколах, можуть обмінюватися електронними листами з internet, отримуючи тим самим доступ до інших його ресурсів. Практично всі сервіси internet, які використовуються як сервіси прямого доступу (online), мають інтерфейс до електронної пошти. Так що користувач, не маючи доступу до інформації, що зберігається в internet в режимі *online*, може отримувати більшу її частину за допомогою дешевої електронної пошти.

Швидкість доставки повідомлень електронної пошти залежить від того, яким чином вона передається. Шлях електронного листа між двома машинами, безпосередньо підключеними до internet, займає секунди, і при цьому ймовірність втрати листа чи його заміни мінімальна. З іншого боку, якщо користувач використовує для передачі даних технології PTN (послідовної передачі файлів багатьма комп'ютерами по ланцюжку) та пересилає лист у якусь екзотичну мережу, то лист, по-перше, буде довго йти – дні чи навіть тижні, по-друге, буде більше шансів загубитися при обриві зв'язку під час передачі по ланцюжку, по-третє, його можуть підмінити десь на шляху слідування.

Використання електронної пошти дає вчителю наступні можливості:

1. Швидкий обмін інформацією з колегами без географічних обмежень.
2. Передача будь-яких файлів: текст, графіка, звук і відео (прикріплені файли).
3. Дистанційна освіта і підвищення кваліфікації без відриву від навчального процесу.
4. Спілкування з віддаленими учнями (при неможливості відвідування школи по хворобі або інвалідності) і їх батьками [1].

Робота будь-якого вчителя вимагає опрацювання літератури. Сучасна інформаційна технологія „електронні бібліотеки” однозначно має допомогти в цьому. Під електронною бібліотекою розуміють велику розподілену віртуальну колекцію документів в електронній формі, доступна широкій аудиторії через глобальні мережі передачі даних.

Електронні бібліотеки являють собою сучасні складні інформаційні системи, що дозволяють надійно зберігати й ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів (текстові, графічні, звукові, відео та ін.), локалізовані у самій системі, чи доступні їй через телекомунікаційні мережі, і представляють їх кінцевому користувачу в зручному для нього виді.

Підвищенню рівня професіоналізму сприяє новітня форма організації самоосвіти – дистанційна освіта – форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в

основному, за технологіями дистанційного навчання. Наведемо приклад однієї з популярних дистанційних академій в Україні.

В межах сайту видавничої групи „Основа” працює Дистанційна Академія, яка пропонує віддалене навчання без відриву від виробництва з використанням інтернет-технологій.

Автори та тьютори курсів – досвідчені педагоги, висококваліфіковані фахівці, автори підручників, переможці професійних педагогічних конкурсів, вони мають наукові звання та пройшли підготовку щодо організації й проведення дистанційного навчання.

Єдина вимога – мати адресу електронної пошти та на час навчання комп’ютер із підключенням до мережі інтернет.

Кожний курс складається з теоретичного матеріалу, глосаріїв та додаткових матеріалів для самостійного вивчення й опрацювання, проміжного та тематичного контролю, виконання самостійних робіт,

Тьютор протягом усього терміну навчання спрямовує дії групи, консультує, рецензує роботи та відповідає на всі питання. Також можна співпрацювати з іншими колегами, є можливість обговорювати з ними нагальні питання, обмінюватися досвідом. Усі практичні завдання спрямовані на використання саме у власній роботі, а не в роботі міфічної компанії.

Існують такі варіанти навчання на дистанційних курсах:

„Самоосвіта” (або „Сам собі вчитель”) – коли надається доступ до матеріалів курсу та самостійного його опанування.

„Віртуальний репетитор” – індивідуальні заняття з тьютором у зручному для слухача темпі та режимі, коли терміни здачі встановлюється самостійно. Тьютор обговорює всі матеріали, консультує щодо виконання практичних завдань, відповідає на всі питання [2].

Якщо навчатись у групі з супроводженням тьютора, то крім його консультацій, можна обговорити матеріал та усі питання з колегами, а також отримати доступ до робіт інших слухачів.

В межах самоосвіти кожен вчитель має можливість взяти участь у вебінарах.

Вебінар (від англійської „Webinar”, скорочення від „Web-based seminar”) – онлайн-семінар, який надає можливість ведучому (тренеру, консультанту, професіоналу, вчителю) передавати інформацію (досвід, знання, вміння, завдання), а учасникам отримувати інформацію й навчатися за допомогою віртуального класу, в якому є можливість чути і бачити один одного де б ви не знаходились.

Вебінар надає такі можливості: показувати учасникам презентації, малювати на віртуальній дошці, робити активним опитування. Для більшої інтерактивності учасники можуть ставити питання у віконці онлайн-чату.

Вебінари відносяться до тієї технології, яка сумісна з багатьма організаційними формами та методами навчання. Однак учасникам

вебінарів потрібен час для розвитку спеціальних навичок, необхідних для роботи в цьому режимі. Навчання, що відбувається за допомогою вебінару, це приклад синхронного навчання, коли ведучий дає слухачам навчальний матеріал, вправи, відповідає на питання аудиторії, оцінює рівень засвоєння знань тощо, через віртуальне спілкування в реальному часі.

Вебінари, призначені для вчителів початкових класів проводять методичні об'єднання та інститути післядипломної освіти, але, на жаль, вебінари у освітніх спільнот ця форма роботи не є популярною.

В даний час існує ряд перспективних веб-технологій, за допомогою яких можна змістовно спілкуватись у веб-просторі, обговорювати значимі проблеми, обмінюватись досвідом та використовувати різноманітні освітні веб-ресурси. Однією з таких технологій є вікі-енциклопедія колективного авторства.

Вікі-енциклопедія – це сайт довідкового характеру, наповнення якого здійснюється спільними зусиллями великої кількості учасників.

Сайт функціонує за спеціальною технологією, яка називається „вікі” (від гавайського „wiki-wiki” означає „швидко”). Використовуючи вікі-технологію, можна швидко, без будь-яких зусиль розміщувати різноманітні освітні веб-ресурси, обмінюватись думками, повторно використовувати розміщені веб-ресурси, створити потужне джерело освітніх веб-ресурсів на основі вкладу багатьох учасників.

Прикладом такого довідкового сайту є всім відома Вікіпедія (англ. Wikipedia) – відкрита багатомовна вікі-енциклопедія. Вона була створена 15 січня 2001 року як англomовний проєкт онлайн-енциклопедії, де будь-який користувач може редагувати існуючі статті і додавати власні. Проєкт набув популярності серед користувачів мережі і пізніше з'явилися розділи Вікіпедії іншими мовами, з українською включно.

Використання вікі-енциклопедії в навчальному процесі дає змогу:

- створити єдину платформу для надання енциклопедичних відомостей з певної галузі знань;
- активізувати використання та створення освітніх веб-ресурсів;
- організувати індивідуальну або групову роботу користувачів;
- глибше вивчити потрібну галузь знань;
- скоротити час навчання і підвищити рівень підготовки користувачів;
- підвищити ефективність навчання [5].

Вікі-енциклопедія є одним з перспективних мережних середовищ, яка дає змогу накопичувати спільними зусиллями велику кількість освітніх веб-ресурсів. Така база даних може стати в нагоді будь-якому вчителю, учню, викладачу чи студенту, її можна вільно використовувати в навчально-виховному процесі. Маючи в своєму розпорядженні подібний мережний простір, де є можливість розміщувати свої думки в формі письмових висловлювань, пов'язувати ці висловлювання між

собою, редагувати та коректувати свої та чужі висловлювання, можна досягнути немалих успіхів.

Сучасний учитель постійно відчуває потребу у спілкуванні з колегами, обміну досвідом, консультацій з фахівцями не лише всередині свого колективу або регіону, а й із зарубіжними колегами. Таку можливість надає всевітня мережа. Все помітніше зростає потреба вчителів в активізації своєї професійної діяльності в мережі.

Використання мережі інтернет в освітній сфері інтерпретується науковцями як явище, пов'язане з ідеєю спільності (community) учасників. Мережеві спільноти й сама модель навчання в спільнотах обміну знаннями викликають нині жвавий інтерес в організаторів і розробників навчального процесу.

Мережеві педагогічні спільноти або об'єднання вчителів – це нова форма організації професійної діяльності в мережі. Участь у професійних мережевих об'єднаннях дозволяє вчителям, які живуть у різних куточках Землі спілкуватися один з одним, вирішувати професійні питання, реалізувати себе і підвищувати свій професійний рівень (Мережа вчителів-новаторів, Microsoft в Україні, мережа „Партнерство в навчанні”, Віртуальний клуб учителів початкової школи тощо).

За своєю структурою освітні мережі можуть мати як горизонтальний характер, коли об'єднують осіб (учителів, директорів шкіл, освітніх теоретиків та експериментаторів) або організації (школи), що є однорідними за своїми функціями, так і вертикальний, коли об'єднуються функціонально різні особи та організації (університети, школи, місцеві освітні адміністрації, міністерства та департаменти освіти тощо). Більшість освітніх мереж є вертикальними об'єднаннями, що збільшує їх функціональні можливості, оскільки кожний із суб'єктів має можливості доповнити іншого у спільній справі [3].

У своїй практиці ми активно використовуємо матеріали таких сайтів як: <http://www.osvita.org.ua>; <http://ostriv.in.ua>; <http://teacher.at.ua>, <http://o-svit.iatp.org.ua>; <http://www.ednu.kiev.ua>; <http://www.edu-ua.net> тощо, на яких міститься комплексна інформація про чинні навчальні програми, методичні документи; розкриваються окремі аспекти навчання; можна ознайомитись із планами роботи шкіл, вимогами до атестації; можна скачати сценарії проведення свят, вікторин; прочитати про зарубіжний досвід; взяти участь в обговоренні педагогічних питань; дізнатися про історію освіти, навчання та видатних педагогів; розширити свої знання щодо питання ліцензування освітньої діяльності в Україні, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів; ознайомитись з оглядом українських педагогічних видань, дайджестами, публікаціями і багато іншого.

Вчитель початкових класів часто зіткнувся із проблемою нестачі методичної літератури, завдяки інтернету тепер є можливість слідкувати за новинками та відразу їх отримувати, причому не тільки на бумажних

носіях, а й в електронному варіанті. Оплатити товари можливо через зарплатну картку, не виходячи із дому. Це можливо на таких сайтах інтернет-магазинів як: <http://www.ranok.com.ua>, <http://www.e-kniga.in.ua/>, <http://knigolend.com.ua/>, <http://www.zlatka.com.ua/> та багато інших.

Дуже корисним інформаційним джерелом є „Початкове навчання” – Всеукраїнський Портал для батьків і педагогів. Колись цей сайт був невеликим, його відвідували кілька людей на день. Сьогодні Портал відвідують до 3 000 осіб на добу, офіційно зареєстрованих користувачів більше, ніж 7 200 чоловік, розміщено майже 2000 матеріалів для скачування і більш ніж 600 статей, десятки новин і сотні коментарів. Портал живе повноцінним життям: додаються матеріали, коментарі, ведуться обговорення на „вчительському – батьківському” форумі (Всього створено 127 тем, в які додано близько 900 відповідей).

Основна ідея проекту – популяризація й розвиток системного підходу до використання Інтернету в роботі педагогів.

Отже, щоб досягти ефективного поєднання власних педагогічних знахідок і освітніх Інтернет-ресурсів необхідна велика і цілеспрямована підготовка. А найголовніше, на наш погляд, – бажання вчителів удосконалювати свою педагогічну діяльність. І щоб знайти і оцінити якість інформації, що надається в мережі, необхідне освоєння комп’ютерної писемності на рівні не просто користувача, а активного користувача. Саме вчителі повинні стати основною творчою силою впровадження інтернету в сферу освіти і в життя суспільства.

### **Список використаної літератури**

- 1. Волкова Н. П.** Професійно-педагогічна комунікація / Н. П. Волкова. – К. : Академія, 2006. – 256 с.
- 2. Дистанційна академія** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.d-academy.com.ua/>
- 3. Коломієць М.** Мережеві педагогічн і спільноти як ресурс професійного розвитку педагога [Електронний ресурс] / М. Коломієць. – Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/portal/soc\\_gum/Sitimn/2010\\_24/Me rejevi\\_pedagogicni\\_spilnotu\\_ak\\_resurs\\_prof\\_rozvtuku\\_pedagoga.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_24/Me rejevi_pedagogicni_spilnotu_ak_resurs_prof_rozvtuku_pedagoga.pdf).
- 4. Ставрова О. Б.** Применение компьютера в профессиональной деятельности учителя / О. Б. Ставрова. – М.: Интеллект-Центр, 2007. – 144 с.
- 5. Стеценко Г. В.** Педагогічний потенціал вікі-енциклопедії та її використання в навчально-виховному процесі / Г. В. Стеценко // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту імені В.Гнатюка. Серія : Педагогіка. – Тернопіль, 2008. – № 7. – С. 53 – 57.

### **Гринько В. О. Можливості використання інтернет-ресурсів в роботі вчителя початкових класів**

В статті описано можливості використання інтернет-ресурсів у роботі вчителів початкової ланки: електронна пошта, дистанційна освіта, вебінари, вікі-енциклопедія, освітні мережі, освітні сайти.

*Ключові слова:* інтернет, освітні інтернет-ресурси, вчитель початкових класів, система освіти, освітнє середовище, освітній простір.

**Гринько В. А. Возможности использования интернет-ресурсов в работе учителя начальных классов**

В статье описаны возможности использования интернет-ресурсов в работе учителя начальных классов: электронная почта, дистанционное образование, вебинары, вики-энциклопедия, образовательные сети, образовательные сайты.

*Ключевые слова:* интернет, образовательные интернет-ресурси, учитель начальных классов, система образования, образовательная среда, образовательное пространство.

**Grinko V. O. Possibilities of Internet Resources in the Primary School Teacher**

The capabilities of the Internet resources in primary school teacher's work (e-mail, distance education, webinars, wiki-encyclopedia, educational networks, educational sites) are described in the article.

*Key words:* internet, online educational resource, primary school teacher, education system, educational environment.

Стаття надійшла до редакції 17.12.2012 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Коротяєв Б. І.

УДК 372.011.31:373.2

**І. В. Кондратець**

**РЕФЛЕКСИВНА КУЛЬТУРА ВИХОВАТЕЛЯ:  
ШЛЯХ ДО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ  
ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

В останні роки в педагогіці та психології помітно зріс інтерес до вивчення проблеми рефлексивної культури. Це зумовлено, насамперед, тим значенням, що надається рефлексії в життєдіяльності сучасної людини. Метою нашої статті є вивчення специфіки основних аспектів рефлексивної культури педагога, можливості її використання на практиці та вплив на процес становлення особистості дитини дошкільного віку.

Очевидно, що сьогодні необхідна така освіта, яка зажадає людську цілісність, що проявляється в здатності особистості „бути людиною”, передбачає творче і діалогічне співавторство педагога та вихованця.

У кожному віці людині має бути надана можливість оволодіння досвідом організації власного внутрішнього світу, досвідом вільного і